

พุทธศาสนาเถรวาท :
อัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ และการคงอยู่ของ
“เขมรกรอม” ในเวียดนาม

Theravada Buddhism:
Ethnic Identity and the servival of
“The Khmer’s Krom” in Vietnam

พระปลัดระพิน พุทธิสารโธ
Ven.Phrapalad Raphin Buddhiso
ดิเรก ด้วงลอย
Direk Duangloy
มัลลิกา ภูมธน ด้วงลอย
Malika Phumadhon Duangloy

วารสารโพธิวิจัย
ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 ม.ค. - มิ.ย. 2561

พุทธศาสนาเถรวาท : อัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ และการคงอยู่ของ “เขมร์กรอม” ในเวียดนาม

Theravada Buddhism: Ethnic Identity and the servival of “The Khmer’s Krom” in Vietnam

พระปลัดระพิน พุทธิสารโ¹

Ven.Phrapalad Raphin Buddhiso

ดิเรก ต้วงลอย²

Direk Duangloy

มัลลิกา ภูมธน ต้วงลอย³

Malika Phumadhon Duangloy

บทคัดย่อ

พระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นปัจจัยสนับสนุนการคงอยู่ของชาติพันธุ์เขมรด้วยอัตลักษณ์ทางศาสนา ภาษา วิถีวัฒนธรรมทางศาสนา เป็นสัญลักษณ์สร้าง “ตน” ให้คงอยู่ภายใต้เงื่อนไขทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเวียดนาม “เขมรคือเถรวาท” รวมทั้งเถรวาททำให้เขมรมีเครื่องมือในการหลอมชาติพันธุ์ให้ชัดเจนขึ้น ไม่เปลี่ยนแปลงตลอดระยะเวลาที่หลายร้อยปี นับแต่ดินแดน “กรอม” หรือสำนึกในความทรงจำของชาวเขมรในชื่อ “ไพรนคร-เมืองป่า” ดินแดนส่วนหนึ่งของอาณาจักร “ขอม”โบราณ และต้องมาตกเป็นส่วนหนึ่งของ “เว้” หรือ “เวียดนาม-ไทย” หลังการเข้ามาอิทธิพลเหนือราชสำนักกัมพูชา จนตกเป็นส่วนหนึ่งของฝรั่งเศสในช่วงโคจิงจัน และเป็นของเวียดนามหลังได้รับเอกราชแล้ว พระพุทธ

1 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

3 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ศาสนาเถรวาทจึงเป็นปัจจัยสนับสนุนอัตลักษณ์และการคงอยู่ของ “ชาติพันธุ์เขมร” ในเวียดนาม ภายใต้บริบทใหม่ตามหลักเขตแดน และการปะทะรังสรรค์เพื่อการคงอยู่ของเถรวาทและชาติพันธุ์ที่ยังคงถูกส่งต่อและเป็นพลวัตเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน

บทความทางวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติพุทธศาสนาเถรวาทกับบทบาทในการหลอมสร้างอัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ และการคงอยู่ของ “เขมร์กรอม” ในเวียดนาม โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัย รวมทั้งลงพื้นที่เก็บข้อมูลสัมภาษณ์และนำมาวิเคราะห์เรียบเรียงเป็นบทความทางวิชาการ

คำสำคัญ : พุทธศาสนาเถรวาท,ชาติพันธุ์,เขมร์กรอม,การคงอยู่

Abstract

Theravada Buddhism is a supporting factor for the survival of The Khmer ethnic group. Religious Identity, language, Culture, Religion Create “self” to remain under the political, social, economic and cultural conditions of the Khmer ethnic group in Vietnam. “Theravada is Khmer or Khmer, Theravada,” as well as Theravada, making Khmer a distinct identity for ethnic identity. It has not changed over the hundreds of years since the land “Krom” or the memory of the Khmer in the name. “Pranakorn - the forest town” is part of the ancient “Khmer” kingdom and must be part of “Hue” or “Vietnam - Thailand” after its influence over The Cambodian court. It was part of The Cochinchina during The French Colonial. And after Vietnam’s independence, Theravada Buddhism is a factor supporting the identity and existence of “Khmer Ethnicity” in Vietnam in a New Border Context And the clashes for the persistence of Theravada and ethnic groups are still being passed on, and Pattani has continued until the present.

This essay aims to study the history of Theravada Buddhism. Its role in melting ethnic identity and persistence. “Khmer Cham” in

Vietnam Use of research papers and research. The interviews were collected and analyzed as academic articles.

Keywords : Theravada Buddhism, Ethnic, Khmer's Krom, Retention

บทนำ

เวียดนามจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มากกว่า 53 กลุ่มชาติพันธุ์ โดยมีกลุ่ม “แซมรกรอม” หรือชาติพันธุ์เขมรอยู่ในนั้นด้วย ดังหลักฐานในงานวิจัยของ Mae Chee Huynh Kim Lan เรื่อง A Study of Theravada Buddhism in Vietnam ซึ่งสะท้อนถึงการคงอยู่ของชาติพันธุ์ “เขมร” ในประวัติศาสตร์ของกัมพูชา เวียดนาม ในมิติของโคจิงจัน หรือคนเขมรเรียกดินแดนส่วนนี้ว่า “กัมพูเจียกรอม” (Khmer: ខ្មែរក្រោម, Vietnamese: Khơ Me Cròm) อันหมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์เขมรที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณพื้นที่ราบต่ำปากแม่น้ำโขง ในบริเวณตอนใต้ของเวียดนามในปัจจุบัน ซึ่งหลักฐานในฝ่ายเขมรให้ข้อมูลว่า “แซมรกรอม” เป็นดินแดนที่เคยเป็นส่วนหนึ่งของเขมรมีพื้นที่ประมาณ 89,000 ตารางกิโลเมตร (34,363 sq mi) โดยสัมพันธ์กับอาณาจักรเขมรโบราณยุคมหานคร นับตั้งแต่สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 2 (Jayavarman II) ในช่วง ค.ศ.802/1345 (Stuart-Fox, William, 1985 :p.6) “แซมรกรอม” มีที่ตั้งอยู่ตามลุ่มแม่น้ำโขงที่ไปออกปากอ่าวของเวียดนาม และเป็นอีกหนึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ในจำนวนทั้งหมด 53 กลุ่มชาติพันธุ์ในเวียดนาม (Dang Nghiem Van, Chu Thai Son and Luu Hung, 1993: p.17) ในส่วนของประชากรจากหลักฐานของ Taylor (2014) ในงานค้นคว้าเรื่อง “The Khmer lands of Vietnam” ที่ให้ข้อมูลว่ามีคนเขมรในเวียดนามกว่า 7 ล้านคน ซึ่งย้อนแย้งกับข้อมูลของรัฐบาลที่ให้ข้อมูลสถิติ (2009 Census) ว่ามีสถิติของ “เขมร” อยู่ที่ประมาณ 1,260,640 คน หรือในงานเขียนเรื่อง Ethnic Minorities in Vietnam ของ Dang Nghiem Van, Chu Thai Son and Luu Hung (1993 :p.17) ซึ่งผู้วิจัยเป็นชาวเวียดนาม ได้ให้ข้อมูลไว้สอดคล้องกับข้อมูลของรัฐว่ามีประชากรกว่า 1 ล้านคน ซึ่งในบทความนี้จะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ทศโลกการคงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเวียดนามโดยมีพระพุทธศาสนาเถรวาท วัด พระสงฆ์เป็นต้นธารของการคงอยู่ วัดเป็นศูนย์กลางใน

การรักษาเอกลักษณ์ มีพระเป็นผู้ส่งต่อ มีภาษาบาลีเป็นความแตกต่างระหว่างเถรวาทเวียดนามที่ตั้งขึ้นในภายหลัง ดังหลักฐานของ Tai Thu Nguyen (2008: p.12) เรื่อง “The History of Buddhism in Vietnam” ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของพระพุทธศาสนาในส่วนของอาณาจักรเขมรโบราณกับดินแดน “แอมร์กรอม” ในเวียดนามปัจจุบัน ผ่านจารึกสันสกฤตที่จังหวัดกวางนัม (Quang Nam) หรือพระพุทธรูปที่วัดดองเตื่อง (Dong Duong Temple) ในช่วงอาณาจักรจัมปา (Champa) ในช่วงมหายุคของกัมพูชา และเถรวาทของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรที่มีมาแต่เดิม ทั้งนี้เป็นพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และการคงอยู่ของชาติพันธุ์เขมรในประเทศเวียดนามด้วย ซึ่งในบทความนี้ จะได้ทำการศึกษาค้นคว้านำเสนอเป็นลำดับไป

หลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับแอมร์กรอม

ในประวัติศาสตร์กัมพูชา ดินแดนส่วนนี้ถูกจารึกเรียกในชื่อ “ไปรังก์อร์-ไพรนคร” หรือเมืองป่า ตามความหมายของชื่อเมืองที่ปรากฏในประวัติศาสตร์กัมพูชา (David Chandler. 2009) รวมไปถึงคำว่า “กัมพูเจีย” หรือ “แอมร์กรอม” จึงหมายถึงดินแดนที่เคยเป็นของเขมร หรือดินแดนที่มีชาวเขมรอยู่ ดังมีหลักฐานว่าในช่วงสมัยของจักรวรรดิเขมรโบราณดินแดนส่วนนี้เป็นของเขมร จนกระทั่งในสมัยพระบาทพระไชยเชษฐา ที่ 2 (Chey Chettha II/ ๒๒๖๕-๒๒๗๓/ค.ศ.1576-1628/2119-2171) ครองราชย์อยู่กรุงอุตงค์ (ค.ศ.1618-1628/2161-2171) ได้อภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงเวียดนาม คือ สมเด็จพระภัคควดีพระบวรกษัตริ์ (Nguyễn Thị Ngọc Vạn) (Nghĩa M. Vo; Chat V. Dang; Hien V. Ho, 2008) เป็นธิดาของขุนนางตระกูลเหงียนฟุกเหงียน (Nguyễn Phúc Nguyễn/ค.ศ.1563-1635/2106-2178) ซึ่งมีศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่เมืองเว้ (Phủ Xuân/Huế) ด้วยความสัมพันธ์นี้กษัตริ์เขมรได้อนุญาตให้เวียดนามภายใต้การปกครองของเว้ อพยพเข้ามาอยู่อาศัยยังเมือง “ไพรนคร” เพื่อปัจจัยทางเศรษฐกิจ ในพื้นที่ทางการเกษตร ทั้งเพื่อเป็นการผูกสัมพันธ์ไมตรี อาศัยอำนาจเวียดนามต่อต้านอำนาจสยาม ทั้งฝ่ายเขมรเองก็สนับสนุนการทำสงครามกับขุนนางตระกูลตริญ (Trinh) จนกระทั่งชนะในสงคราม “เหงียน-ตริญ” (Trinh-Nguyễn War/ค.ศ.1627-1673/2170-2216) รวบแผ่นดินเวียดนามทั้งหมด

ได้สำเร็จ ดินแดน “ไพรนคร” จึงถูกรอบครองโดยพลตินัยจากเวียดนามนับแต่นั้น มา รวมทั้งการที่เขมรอ่อนแอ ถูกแทรกแซงทั้งจากไทยและเวียดนาม กระทั่งตกเป็น อาณานิคมของฝรั่งเศส (ค.ศ.1862-1954/2405-2497) พร้อมกับเมื่อฝรั่งเศสให้ เอรราชแก่อินโดจีน ดินแดนส่วนนี้ก็ยังเป็นส่วนหนึ่งของเวียดนาม ที่มาพร้อมกับการ แยกเป็นประเทศเวียดนามเหนือ/เวียดนามใต้ หลังจากข้อตกลงในการเจรจาสันติภาพ เจนีวา (Geneva Conference. 1954/พ.ศ.2497) รวมทั้งการที่สหรัฐอเมริกาเข้ามา อิทธิพลในเวียดนามพร้อมกับสงครามเวียดนาม (Vietnam War, ค.ศ.1955-1975/2498-2518) กระทั่งรวมประเทศเป็นเวียดนามเดียวภายใต้ การปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์ ใน ค.ศ.1975/พ.ศ.2518 จนกระทั่งปัจจุบัน

ความเป็นชาติพันธุ์ “เขมร” ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามลุ่มแม่น้ำโขง ในอดีตเคยเป็น ส่วนหนึ่งของอาณาจักรพระนคร ตามหลักฐานของ Nguyễn Sĩ Lâm (2004: p.35) ที่ปรากฏในงานวิจัยของ Mae Chee Huynh Kim Lan (2010: p.10) ให้ข้อมูลว่า “ตราวิน (Tra Vihn) เป็นพื้นที่ราบใหญ่สุดที่มีประชาชนเขมรอาศัยอยู่ พบพระพุทธรูป 13 แห่ง และอวโลกิเตศวร พระโพธิสัตว์ของพระพุทธศาสนาหายานอีก 4 องค์” เท่ากับหลักฐานดังกล่าวยืนยันถึงความเกี่ยวเนื่องกับอาณาจักรก่อนพระนครและสมัย พระนครและการนับถือพระพุทธศาสนาหายานโดยมีศูนย์กลางที่พระนคร จนกระทั่ง มีการนับถือพระพุทธศาสนาเถรวาทในสมัยต่อมา ซึ่งมีข้อมูลว่าพระราชโอรสของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 (Jayavarman VII. ค.ศ.1125-1218/1724-1762) “ตามลินทะ” (Tamlintha) ได้เคยไปศึกษาที่มหาวิหาร (Mahavihara) ศรีลังกา ระหว่าง ค.ศ. 1180-1190/1723-1733 และนำพระพุทธศาสนาเถรวาทมาเผยแผ่และมีอิทธิพลใน สมัยหลังพระนคร (David P.Chandler, Noble Ross Reat.1994) ดังหลักฐานบันทึก ของโจว ต้า กวน (Zhou Daguan.1270-) ให้ข้อมูลว่า เมื่อมาถึงเมืองพระนคร ใน เดือนสิงหาคม ค.ศ.1296/1839 พบว่าผู้คนนับถือพระพุทธศาสนาเถรวาทแล้ว (Zhou Daguan. 2001) ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าอิทธิพลของพระพุทธศาสนาเถรวาทได้รับการ ยอมรับและแพร่หลายไปยังดินแดนที่เคยเป็นส่วนหนึ่งของกัมพูชา และดำรงอยู่คู่กับ กับกลุ่มชาติพันธุ์เขมรนับแต่นั้น ผ่านสำนึกความเป็นคนเขมร พุทธภาษาเขมรและมีวัด พระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรม ดังนั้นพระพุทธศาสนา

ภาพประกอบ 1 แผนที่อาณาจักรในเวียดนาม อาทิ Nguyen, Mac, and Champa ในช่วง ค.ศ.1640/2183 ก่อนที่เวียดนามจะมีอิทธิพลเหนือดินแดนไพรนครของอาณาจักรเขมร หรือโฮจิมินท์รวมทั้งดินแดนตอนใต้ในปัจจุบัน (ที่มา : Online, Retrieved December 8, 2017)

เถรวาทจึงเป็นส่วนสำคัญในการรักษา สืบต่อเอกลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ร่วมกับการคงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเวียดนามด้วย

หลักฐานความเป็นมาของดินแดน “โคจิ้นจิ้น” (Chochina) ในส่วนนี้หรือที่คนเขมรเรียกตัวเองว่า “แซมร์กรอม” ซึ่งหมายถึงดินแดนที่อยู่ทางใต้ หรือพื้นที่ต่ำกว่าแผ่นดินประเทศกัมพูชาในปัจจุบัน และด้วยบริบทของชาติพันธุ์ จึงทำให้อุบัติการณ์ทางภาษาและศาสนา วิถีชีวิต ความเชื่อ และสถาปัตยกรรมในแบบเขมรยังคงอยู่กระทั่งปัจจุบัน อาณานิคม “โคคินไชน่า” ของฝรั่งเศส ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ที่เคยเป็นของเขมร หรือแซมร์กรอม (Khmer Krom) ด้วยนั้น ได้ถูกยกให้แก่เวียดนาม

อย่างเป็นทางการในปี ค.ศ.1949/พ.ศ.2492 ซึ่งในข้อเท็จจริงโดยพฤตินัยดินแดนส่วนนี้ได้ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของชาวเวียดนามมาตั้งแต่ช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 17 ดินแดนเขมรกรอม (Khmer Krom) ครั้งหนึ่งเคยได้รับการขนานนามว่า “ไพรนคร-เปรย นอคอร์” (Prey Nokor-ไพรนคร-เมืองไพร) อันเป็นที่ตั้ง การมีอยู่และคงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร แต่บัดนี้รู้จักกันในชื่อว่านครโฮจิมินห์ ศูนย์กลางการเงินของเวียดนาม และหนึ่งในมหานครที่มีสีสันอีกแห่งหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

พระพุทธศาสนาเถรวาทเอกลักษณ์แห่งชาติพันธุ์

ภายหลังราชวงศ์ “เหงียน” มีอำนาจเหนือดินแดนปากแม่น้ำโขง อันเคยเป็นส่วนหนึ่งของเขมรโบราณ ได้มีความพยายามที่จะเปลี่ยนชื่อวัดเขมรให้เป็นภาษาเวียดนาม บังคับให้พระสงฆ์เปลี่ยนมาบวชแบบมหายาน (Mae Chee Huynh Kim Lan. 2010) แต่ด้วยความมุ่งมั่นอดทนต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเขมรในเวียดนามก็ผ่านสภาวะที่บีบคั้นเหล่านั้นมาได้ หรือในเขมรแผ่นดินใหญ่เองก็เคยถูกนโยบายทำให้เป็นเวียดนาม (Vietnamization) ในช่วงที่เวียดนามมีอำนาจเหนือราชสำนักกัมพูชาด้วยเช่นกัน (David P. Chandler. 2000) มีประวัติเป็นเรื่องราวที่อยู่ในความทรงจำของชาวเขมรในเวียดนามถึงออกญา ซัน กุย (ឧកញ៉ា ស៊ុន គុយ-Ouk Nha Son Kuy ค.ศ. ?-1821/พ.ศ.2364) ผู้ปกครองเมืองพระตะพัง ที่คนเขมรถือว่าเป็นวีรบุรุษคนหนึ่ง ถูกเวียดนามที่มีอิทธิเหนือเขมรในเวลานั้น ให้บังคับคนเขมรเปลี่ยนไปนับถือพระพุทธศาสนา เปลี่ยนรูปแบบประเพณี วิถีชีวิตให้เป็นแบบเวียดนาม ซัน กุย ซึ่งเป็นเจ้าเมืองในเวลานั้นไม่ยอมปฏิบัติตาม จึงถูกประหารชีวิตตัดคอใน ค.ศ.1821/พ.ศ.2364 แต่ก่อนเสียชีวิตได้ขอปลุกต้นยาง พร้อมคำสั่งเสีย “ต้นยางอยู่ ชาติพันธุ์เขมร และพระพุทธศาสนาเถรวาทจะยังอยู่” เป็นวาทะที่ถูกจดจำของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเวียดนาม ปัจจุบัน ประหนึ่งเป็นการปลุกใจสู้และยืนยันอัตลักษณ์ชาติพันธุ์เขมร ที่มีพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นเครื่องกำกับตลอดมา ทั้งเป็นประวัติศาสตร์และเล่าขานแก่ลูกหลานเขมรเวียดนามจนกระทั่งปัจจุบัน (Keaw Suwatti. 2005) ปัจจุบันต้นยางก็ยังคงอยู่เป็นเครื่องค้ำยันศรัทธาความมุ่งมั่นต่อพระพุทธศาสนาเถรวาทของลูกหลานในชาติพันธุ์เขมรให้ดำรง คงอยู่ในแผ่นดินประเทศเวียดนามต่อไป

ภาพประกอบ 2 ภาพของ Oknha Son Kuy อดีตเจ้าเมืองพระตะบอง
 ที่ชาวเขมรกรอมจดจำว่าเป็นวีรบุรุษแห่งชาติพันธุ์ ที่ยอมสละชีวิตเพื่อปกป้องพระพุทธศาสนา
 และชาติพันธุ์เขมรในเวียดนาม จนกระทั่งถูกประหารชีวิต ใน ค.ศ.1821 พร้อมต้นยางที่ปลูก
 ก่อนเสียชีวิตพร้อมคำอธิษฐาน “พระพุทธศาสนาเถรวาท ชาติพันธุ์เขมรคงอยู่-
 Buddhism and Khmer race so they can live on”
 (ที่มา : Online, Retrieved December 8, 2017)

นอกนี้ยังมีหลักฐานว่า ชาวเขมรกรอม ที่อาศัยอยู่ในเวียดนาม (ซึ่งมีความคล้ายชาวเขมรในประเทศกัมพูชา เชื่อกันว่ามีจำนวนเกินกว่า 1 ล้านคน) รวมทั้งหลักฐานทางโบราณคดี ที่เมืองออกแก้ว (Okco) อาที หลักฐานโบราณสถาน พระพุทธรูป เทวรูป สะท้อนให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องของพระพุทธศาสนา ในแบบเขมรมาแต่โบราณ เมื่อมีการเปลี่ยนอำนาจการครอบครองดินแดนดังกล่าว พระพุทธศาสนาภายใต้ความเป็นชาติพันธุ์เขมรต้องเผชิญกับการถูกกีดกันและการถูกควบคุมอย่างเข้มงวด (ผู้ให้สัมภาษณ์ A, 10 พฤศจิกายน 2560) หรือมีข้อมูลของ ธัช เศรษฐธา (Thach Setha) กรรมการของสมาคมเพื่อนมิตรชาวเขมรกัมพูเจีย (Khmer Kampuchea Friends Association) ที่เสนอกับวิทยุเอเชียเสรีภาคภาษาเขมร (RFA’s Khmer Service) ว่า “...ชาวเขมร กรอม ในเวียดนาม ไม่ได้กำลังเรียกร้องต้องการ ดินแดนของพวกเขา กลับคืนไปแต่อย่างใด หากแต่เพียงแค่กำลังขอร้องฮานอยมอบ สิทธิต่างๆ ในฐานะที่เป็นชนพื้นถิ่นให้แก่พวกเขา...” หรือข้อมูลขององค์การฮิวแมน ไรต์ วอตช์ (Human Rights Watch) ตั้งสำนักงานอยู่ในสหรัฐฯ ในเอกสารรายงาน 125 หน้า “On the Margins Rights Abuses of Ethnic Khmer in Vietnam’s Mekong Delta” (Online, Retrieved December 8, 2017) มีข้อมูลว่า “...ชาว เขมร กรอม ต้องเผชิญกับการถูกจำกัดสิทธิต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการแสดง ความ

คิดเห็น สิทธิในการรวมตัวกัน สิทธิในการสมาคม สิทธิในการได้รับข้อมูลข่าวสาร และ สิทธิในการเดินทางรัฐบาลเวียดนามนั้นได้สั่งห้ามไม่ให้ออกสิ่งพิมพ์ด้านสิทธิมนุษยชน ของชาวขะแมร์ กรอม และควบคุมการปฏิบัติตามหลักศาสนาพุทธนิกายเถรวาทอย่างเข้มงวด โดยที่ชาวขะแมร์ กรอม ถือเอาศาสนาพุทธนิกายเถรวาท เป็นรากฐานของ วัฒนธรรมอันโดดเด่นของพวกตน และเป็นรากฐานแห่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์...”

รวมไปถึงมีข้อมูลจาก Khmers Kampuchea-Krom Federation ซึ่งเป็นองค์กรจัดตั้งของชาวเขมรเวียดนามในโพ้นทะเล ว่ามีการจับกุมและคุมขัง หรือลอบสังหาร พระสงฆ์ ขะแมร์กรอมที่มีพฤติกรรมกระด้างกระเดื่องหรือเป็นปฏิปักษ์ (Khmers Kampuchea-Krom Federation, 2010) ดังนั้นมูลที่ปรากฏอาจอธิบายได้เป็น 2 กรณีคือการกำกับ ควบคุมความเป็นชาติพันธุ์เขมร ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นเจ้าของดินแดนที่อยู่มาก่อน อีกนัยหนึ่งเป็นการต่อสู้ รักษาความเป็นชาติพันธุ์โดยมีพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นเครื่องอำนวย ส่งเสริม รักษา ค้ำยันต่อความเป็นชาติพันธุ์เขมรในเวียดนาม ดังนั้น ชาติพันธุ์จึงกลายเป็นเครื่องมือ เริงเงื่อนไขที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่อง “ย่อนแย้ง” ต่อสู้ เพื่อรักษาอัตลักษณ์เขมรไว้ด้วยเช่นกัน ดังกรณีชาติพันธุ์มอญกับเอกลักษณ์ทาง ภาษาและศาสนา (Brian L. Foster. 1971) จึงทำให้มอญต่างจากคนไทยและคนพม่า จากเอกลักษณ์ทางภาษา อาหาร และการนับถือศาสนาอย่างเคร่งครัดเป็นเอกลักษณ์ ในแบบมอญ หรือศรีลังกากับเอกลักษณ์ทางศาสนาที่ใช้ยืนยันความเป็น “สิงหล” (Gombrich, Richard. 1988) หรือการที่พม่าใช้อัตลักษณ์ทางพระพุทธศาสนายืนยัน และรักษาเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ในแบบ “พม่า” (Bischoff, Roger. 1995) ในคราวต่อสู้ เพื่อเรียกร้องเอกราชจากอังกฤษด้วย ดังนั้นพฤติกรรมและแนวทางดังกล่าวมีผลต่อการอธิบายปรากฏการณ์ของความเป็นพระพุทธศาสนาและสัญลักษณ์แห่งตัวตนที่ ปรากฏในอดีตของกัมพูชากรอมในประเทศเวียดนามด้วย

ภาพประกอบ 3 พระภิกษุ และประชาชนเขมรที่มีพื้นถิ่นเกิดในเวียดนาม
 ประทับที่หน้าสถานทูตเวียดนามในกรุงพนมเปญ
 เรียกสิทธิและเสรีภาพในความเป็นชาติพันธุ์เขมร รวมทั้งเรียกร้องดินแดนคืนจากเวียดนาม
 (ที่มา : Khouth Sophak Chakrya and Mom Kunthear (2014). Krom march on missions.
 The PhomPenh Post : online, 22 July 2014. Retrieved December 8, 2017)

พัฒนาการของพุทธศาสนาเถรวาทกับการคงอยู่ของชาติพันธุ์เขมรในเวียดนาม

พระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์เขมรในเวียดนาม โดยมีวัดเป็นที่ศึกษาพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และภาษาเขมร วัดจึงเป็นศูนย์กลางในการรักษาความเป็นเอกลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ ซึ่งไม่แตกต่างกับชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ คนไทยพลัดถิ่นในมาเลเซีย (Irving Johnson. 2017) คนมอญในประเทศไทย และคน “โยเดีย” ในพม่า รวมไปถึงคน “เขมร” ในประเทศไทยและเวียดนาม เอกลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ถูกส่งผ่านอย่างมีพลวัตร่วมกับพระพุทธศาสนา ดังนั้นสถิติของวัดเถรวาทในกลุ่มชาติพันธุ์กัมพูชากว่า 500 วัด (สัมภาษณ์ A, เมื่อ 10 พฤศจิกายน 2560, Ho Chi Minh) จึงเป็นฐานข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในเวียดนาม ที่เป็นทั้งการยืนยันแย้งต่อหลักดินแดน ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ พร้อมบ่มเพาะ พัฒนารักษาพระพุทธศาสนาเถรวาทแบบเขมรไว้ด้วยเช่นกัน ซึ่งจะสามารถถกมาอธิบายและนำเสนอได้ในลำดับต่อไป

สถิติวัดเถรวาทในเวียดนาม (ชาติพันธุ์เขมร+ชาติพันธุ์เวียดนาม)							
ที่	เมือง ที่ตั้ง	วัดเขมร	วัดเวียดนาม	ที่	เมือง ที่ตั้ง	วัดเขมร	วัดเวียดนาม
1	Hố Chí Minh City	02	23	13	DakLak	0	1
2	An Giang	64	0	14	Đồng Nai	1	16
3	Bà Rịa Vũng Tàu	1	7	15	Hậu Giang	15	0
4	Bạc Liêu	22	0	16	Huế City	0	6
5	Bến Tre	0	1	17	Khánh Hòa	0	1
6	Bình Dương	0	3	18	Kiên Giang	74	1
7	Bình Định	0	1	19	Quảng Nam	0	2
8	Bình Phước	2	2	20	Sóc Trăng	92	0
9	Bình Phước	0	1	21	Tiền Giang	0	4
10	Cà Mau	7	0	22	Trà Vinh	141	1
11	Cần Thơ	12	1	23	Vĩnh Long	13	5
12	Đà Nẵng	0	1	รวมทั้งหมด (529)		452	77

ตาราง 1 สถิติวัดเถรวาทในประเทศเวียดนาม
จำแนกตามกลุ่มชาติพันธุ์เขมรและชาติพันธุ์เวียดนาม

ที่มา : Mae Chee Huynh Kim Lan (2010). Theravda Buddhism in Vietnam: p 92

ข้อมูลจากตาราง 1 สะท้อนให้เห็นว่าพระพุทธศาสนาเถรวาทมี 2 แบบ คือ เวียดนามเถรวาท กับเขมรเถรวาท โดยมีสถิติของวัดเป็นตัวจำแนก รัฐบาลได้ส่งเสริมให้เกิดพระพุทธศาสนาเถรวาทในแบบเวียดนาม ที่นับถือโดยกลุ่มชาติพันธุ์เวียดนาม ซึ่งลักษณะทางกายภาพเวียดนามกับเขมรมีความต่างกันในหลายลักษณะ อาทิ รูปทรงของวัดและความเป็นพระเถรวาทเวียดนามใช้ภาษาบาลีในการสวดและประกอบพิธีกรรม แต่ใช้ภาษาเวียดนามในการสื่อสารระหว่างชาวเวียดนามและชาวเขมรที่นับถือเถรวาท ในส่วนเขมรเองใช้ภาษาเขมรเป็นภาษาในการสื่อสาร ดังนั้นความแตกต่างระหว่างเถรวาททั้ง 2 อาจเทียบได้กับเป็นนิกายเวียดนาม และนิกายเขมร เหมือนกับในศรีลังกาที่ความต่างของนิกายไปสัมพันธ์กับชาติพันธุ์และที่มา เช่น สยามวงศ์ (สยาม) นิกายอมรปุรนิกาย (พม่า) และนิกายรามัญญ (มอญ) ในความต่างดังกล่าวจึงเกี่ยวกับความเป็นชาติพันธุ์ โดยในการศึกษานี้จะได้จำแนกลักษณะของเถรวาทใน

แบบเขมรอันมีผลต่อการคงอยู่ของชาติพันธุ์และพระพุทธศาสนาได้คือ

1. **พระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นเอกลักษณ์แห่งชาติพันธุ์** หมายถึง เขมรต้องนับถือพุทธศาสนาเถรวาทและเป็นเถรวาทในแบบเขมร ที่สืบเนื่องยึดถือปฏิบัติมาแต่เดิม ในแบบเขมร อาทิ พุทธภาษาเขมร การแต่งกาย เสื้อผ้า อาหาร รูปทรงบ้านเรือน คนตรี โดยมีวัดในพระพุทธศาสนา พระภิกษุสงฆ์ เป็นจุดเชื่อมโยง รักษา ส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น เช่นเดียวกับชาวเขมรในอดีต วัดชาวเขมรในเวียดนามเปรียบเสมือนเป็นสัญลักษณ์ของหมู่บ้านซึ่งมีความหมายเหมือนกับศาลาประจำหมู่บ้าน มีผู้ทำการศึกษาไว้ว่า “...วัดเขมรมีความผูกพันใกล้ชิดกับชีวิตของชาวบ้านมากกว่าศาลาประจำหมู่บ้านหรือบ้านกลางของชนเผ่าอื่นๆ...” นอกจากนี้วิถีธรรมเนียมนิปฏิบัติของเขมรในเวียดนาม ซึ่งอาจคล้ายกับไทย กัมพูชา และลาว ตรงที่ “เด็กชาย” ต้องเข้าไปเป็นศิษย์วัด เรียนหนังสือและสวดมนต์ รวมไปถึงบวชในพระพุทธศาสนาอย่างน้อย 1 ครั้ง อาจเป็นสามเณรหรือพระภิกษุ การบวชถือว่าเป็นการอบรมบ่มนิสัยให้เป็นคนดีมีศีลธรรม ดังนั้นการบวชจึงถือว่าเป็นประเพณีที่จำเป็นสำหรับลูกผู้ชายเขมรในเวียดนามทุกคน นอกจากนี้วัด พระพุทธศาสนา ยังเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตผ่านพิธีกรรม อาทิ งานวิวาห์หรืองานศพจะมีพระภิกษุสงฆ์ไปเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรม การแสดงความเคารพต่อบรรพชน หรือการแสดงความเคารพต่อพระสงฆ์ วัดและพระพุทธศาสนา จึงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ดังนั้นอัตลักษณ์การคงอยู่จึงผูกพันสัมพันธ์อยู่กับพระพุทธศาสนานับแต่ต้น

2. **วัดเถรวาทเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม** หมายถึง วัดพุทธศาสนาเถรวาทในส่วนของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรล้วนเนื่องด้วยพิธีกรรม และการดำเนินชีวิตในแบบชาวเขมร ที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมและการคงอยู่ การสวดด้วยภาษาบาลี การนับถือพุทธศาสนาเถรวาท การใช้วัดเป็นฐานทางพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น กล้า ผ้าป่า การบวช รวมทั้งงานศพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงวัฒนธรรมเฉพาะเนื่องด้วยความเป็นชาติพันธุ์เขมร

วัดไม่เพียงแต่เป็นศาสนสถานที่สะท้อนแนวคิดและการประกอบศาสนกิจของเขมรเท่านั้นหากยังเสมือนคลังหนังสือธรรมะและคำสอนแห่งพุทธศาสตร์ รวมทั้งเป็นที่รับแขกจากต่างถิ่นเพราะวัดและพระสงฆ์มีความใกล้ชิดกับคนในชุมชนเหมือน

ภาพประกอบ 4 พิธีบุญกฐิน วิถีบุญทางพระพุทธศาสนาเถรวาทของกลุ่มแมร์กรอมใน
ประเทศเวียดนาม

(ที่มา : Phrapalad Somchai Damnoen, 22 ตุลาคม 2560)

สมาชิกในครอบครัว จะพึงดำเนินการร่วมกัน และเป็นกิจกรรมตามวิถีทางศาสนาที่ปรากฏในแต่ละพื้นที่ที่มีชุมชนชาวเขมรตั้งอยู่ (ผู้ให้สัมภาษณ์ B,23 พฤศจิกายน 2560,Hanoi) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เหงเวียน หุ่ง หวี นักวิจัยวัฒนธรรมพื้นเมือง ให้ข้อมูลไว้ว่า “...คนชนเผ่าเขมรมีความผูกพันกับวัดเหมือนครอบครัว ซึ่งมีความหมายทางศาสนาและการดำเนินชีวิต เป็นที่พึ่งที่สำคัญทางจิตใจเพื่อให้ทุกคนมาขอคำปรึกษา ดังนั้นวัดคือสัญลักษณ์แห่งความภาคภูมิใจของชุมชน...”

3. วัดเถรวาทเอกลักษณ์ทางศิลปกรรม หมายถึง วัดเถรวาทในเวียดนาม

ในกลุ่มชาติพันธุ์เขมร มีเอกลักษณ์ในทางสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับเขมรกัมพูชา โดยมีฐานจากอาณาจักรเขมรโบราณ และผสมเขมรสมัยใหม่ที่ยังคงมีกลิ่นอายของช่อฟ้า ใบระกา คันทวย หางหงส์ ภูวนาค หัวสิงห์ เป็นต้น เป็นเอกลักษณ์ที่ปรากฏได้ทั่วไปแยกเป็นความแตกต่างระหว่างวัดเถรวาทแบบเขมรและเวียดนาม คือไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็แสดงออกถึงศิลปกรรมแบบเขมร (Wayne A.Kennedy. 2000) ในทางกลับกันความเป็นเถรวาทเวียดนามก็สะท้อนวิถีในแบบเวียดนามภายใต้การรับอิทธิพลจากจีนเป็นหลัก ที่ยังคงผสมรวมกับศิลปกรรมในแบบจีนด้วยเหตุผลว่าเวียดนามเคยตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของจีนเป็นเวลากว่า 1 พันปี

ภาพประกอบ 5 พระภิกษุเขมรและชุมชนชาวพุทธเขมร ที่วัดจันทรงษ์ ใน Ho Chi Minh
ที่ยังคงเอกลักษณ์วิถีชีวิต ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี สถาปัตยกรรม อาหาร
ในแบบเขมรไว้อย่างสมบูรณ์ (ที่มา: ภาพผู้เขียน, 10 พฤศจิกายน 2560)

ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยของ รศ.ดร.ดร.เลิมบ้านาม มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยแห่งชาติฮานอย ที่ให้ผลการค้นคว้าวิจัยไว้ว่า “...สถาปัตยกรรมวัดเขมรนั้นมีเอกลักษณ์พิเศษที่ไม่เหมือนวัดในเขตที่ราบลุ่มภาคเหนือ ในชุมชนชนเผ่าเขมรวัดจะถูกตั้งบนที่สูงอย่างโอโง่งสวยงามเพื่อให้สมกับเป็นชายคาร่วมของชุมชน เป็นที่พึ่งทางจิตใจให้แก่ชาวบ้าน...” โดยสถาปัตยกรรมวัดเขมรมีลักษณะเด่นที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนและเป็นเอกลักษณ์ คือ หลังคามักจะมีการแกะสลักรูปพญานาค โดยเขมรเชื่อกันว่า เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นคติที่เนื่องด้วยพระพุทธศาสนาและเป็นสัตว์ที่เกี่ยวกับพระพุทธเจ้า ซึ่งถ้าเป็นพญานาคสามเศียรจะเป็นสัญลักษณ์ของฟ้า-ดิน-มนุษย์ พญานาค 5 เศียรหมายถึง 5 ธาตุ อันประกอบด้วย ธาตุ ไฟ ดิน ทอง น้ำ ไม้ พญานาค 7 เศียรเป็นสัญลักษณ์ของการไปสู่การตรัสรู้หรือถ้าเป็น 9 เศียรก็เป็นการเบิกทางไปสู่สวรรค์ นอกจากนี้ ในผลงานวิจัยของ เหวียนห่งหวิ นักวิจัยทางด้านวัฒนธรรมพื้นเมืองพบว่า สถาปัตยกรรมของวัดเขมรในเวียดนามยังเอกลักษณ์โดดเด่นที่สุดซึ่งเปรียบเสมือนเป็นภาพปักหลากสีสันที่สะท้อนวัฒนธรรมความเชื่อเฉพาะของชาวเขมร “...จากสีสันที่สดใสและมีการผสมกันอย่างกลมกลืนเพื่อสร้างเป็นภาพอันงดงามนั้นเราจะเห็นได้ว่าคนชนเผ่าเขมรเป็นคนที่มีความคิดและมีความพิถีพิถันมากกว่าชุมชนในท้องถิ่นอื่นๆ...” ปัจจุบันในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงมีวัดพุทธเถรวาทแบบเขมรกว่า 600 แห่ง แม้จะมีการก่อสร้างในช่วงประวัติศาสตร์ต่างๆ แต่วัดทุกแห่งล้วนเป็นกิจการแห่งศิลปะที่มีความสวยงาม

ยังมีวัดหลายแห่งที่มีอายุเก่าแก่เป็นร้อยปีได้รับการรับรองเป็นโบราณสถานทางวัฒนธรรมและความกลมไสแห่งชาติ

4. ศาสนากับภาษาเพื่อรักษาวิถีของวัฒนธรรม เมื่อสอบถามชาวเขมรในเวียดนามส่วนใหญ่จะให้ข้อมูลคล้ายกันว่าวัดเป็นสถานที่เรียนภาษาทั้งในส่วนของภาษาพูดและภาษาเขียน (สัมภาษณ์ C,17 ธันวาคม 2560. พระนครศรีอยุธยา) เพราะในโรงเรียนรัฐบาลไม่ได้ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้มีการเรียนภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์แต่อย่างใด การคงอยู่ของชาวเขมรในเวียดนาม การคงรักษาเอกลักษณ์ทางภาษา การนับถือพระพุทธศาสนาเถรวาท สัมพันธ์กับวิถีชีวิต การคงอยู่มรดกของบรรพชน ที่สืบมาแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน แม้ในเชิงวิถีทางศาสนาจะเป็นรูปแบบเดียวกัน แต่วิถีชีวิต การแต่งตัวและการดำเนินชีวิตมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เขมรก็นับถือศาสนาพุทธเหมือนหลายชนเผ่าในเวียดนามตั้งนั้นในชุมชนเขมร วัดวาอารามถือเป็นจุดสำคัญที่ไม่เพียงแต่เป็นศาสนสถานเท่านั้นหากยังเป็นโรงเรียนเพื่ออบรมถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ทั้งด้านการผลิต การดำเนินชีวิตวัฒนธรรมและการศึกษาของชาวท้องถิ่น นอกจากนี้วิถีชีวิตของเขมรกับความสัมพันธ์ทางศาสนา ยังมีอีกหลายกรณี อาทิ “บุญปีขึ้นใหม่” สงกรานต์แบบไทย ที่ในภาษาเขมรเรียกว่า “Boon Cho Cha Nam” หรือแซนโฌนตา ที่ปรากฏในเขมรถิ่นไทย (พระอธิการช่วง ฐิตโสภโณ (ตั้งอยู่), 2554) บุญผุมเบญ (Pchum Ben) ในเขมรกัมพูชา (John Holt Clifford, 2012) และเขมรกรอม ในเวียดนาม ที่เป็นการทำบุญอุทิศให้กับบรรพบุรุษในช่วงเดือนสิบ “สารทเดือนสิบ-บุญสารท” ตามคติวิถีนี้เองด้วยพระพุทธศาสนา ซึ่งสะท้อนถึงวิถีเอกลักษณ์ของความเป็นชาติพันธุ์เขมรที่มีลักษณะผ่านความเชื่อและศาสนาในประเทศเวียดนาม

5. เถรวาทกับลักษณะร่วมทางประวัติศาสตร์ หมายถึง ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์เขมรกรอม (Khmer Krom) ในเวียดนาม มีสำนักทางประวัติศาสตร์ร่วมกันกับเขมรกัมพูชา จึงทำให้สำนักต่อความเป็นเขมร เป็นเรื่องเดียวกัน ดังกรณีเหตุการณ์การตกเป็นผู้อยู่กระทำ การถูกรุกราน คุกคาม หรือการทำให้เป็นเวียดนามถูกสะท้อนคิดผ่านระบบคิดทางประวัติศาสตร์เดียวกัน ดังปรากฏในงานของ Shawn Mc Hale (2013) เรื่อง Ethnicity, Violence, and Khmer-Vietnamese Relations: The

ภาพประกอบ 6 สถาปัตยกรรม สิ่งสร้างศาสนาสถานของวัดในพระพุทธศาสนาเถรวาทของชาวเขมรในเวียดนามที่ยังคงเป็นเอกลักษณ์ ที่วัดสมบูรณวงศ์ จังหวัดตราวิญ ประเทศเวียดนาม (ที่มา : Phrapalad Somchai Damnoen, 22 ตุลาคม 2560)

Significance of the Lower Mekong Delta. 1757–1954” ที่สะท้อนความขัดกัน
 ในบริบททางประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ ที่สัมพันธ์กับการเสียดินแดนเขมรเช่นเดียวกับคนเขมรพนมเปญ ทำที่และความขัดกันในอดีต จึงมีผลต่อทำที่และความสัมพันธ์
 ของรัฐที่แสดงออกต่อเขมรเวียดนามด้วยเช่นกัน ทั้งความผูกพันทางศาสนาอันผูกโยง
 ว่าด้วยชาติพันธุ์และสำนักทางประวัติศาสตร์ แม้ภายหลังจะมีพระพุทธศาสนาเถรวาท
 แบบเวียดนาม แต่ด้วยเหตุผลในเชิงการเมือง และนโยบายทางการเมืองของรัฐบาล
 เวียดนาม การตั้งเถรวาทเวียดนามเมื่อ 70 ปีโดยประมาณจึงมีความหมายเป็นการ
 กลืนกลายและสร้างการมีส่วนร่วมในการนับถือพระพุทธศาสนาเถรวาทของเขมรใน
 เวียดนาม แต่เงื่อนไขที่พบคือเถรวาทเวียดนามไม่ได้พูดภาษาเขมร หรือไม่ได้อยู่ใน
 กลุ่มชาติพันธุ์เขมร ในปัจจุบันแม้จะมีเถรวาทเวียดนาม แต่ความสัมพันธ์ก็ไม่ได้แนบ
 แน่น ต่อความเป็นเถรวาทร่วมกันแต่อย่างใด ด้วยเหตุผลในทางประวัติศาสตร์และ
 ชาติพันธุ์ ทั้งภาษาเขมรกับบาลีมีความใกล้เคียงและเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมภาษา
 เขมรมากกว่าเมื่อเทียบกับภาษาเวียดนามที่มีฐานมาจากวัฒนธรรมจีน

ดังนั้นความแนบแน่นทางภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทำให้เอกลักษณ์
 ของกัมพูชาที่มีพื้นถิ่นอยู่ในเวียดนามมีสำนึกในแบบที่ไม่ใช่เวียดนาม สะท้อนถึงค่านิยม
 และโลกทัศน์ของความเป็นเขมรมากกว่าเวียดนามแม้จะพูดภาษาเวียดนาม

ประกอบอาชีพ ตั้งถิ่นฐานอยู่ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ตาม การนับถือพระพุทธศาสนา เถรวาทของชาติพันธุ์เขมรในเวียดนามจึงมีความหมายเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ของชาติพันธุ์เขมรที่ผสมรวมกันจนเป็นเนื้อเดียวกัน

สรุป

การคงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรในเวียดนาม นับเป็นภารกิจร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร โดยมีพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทที่เป็นมรดกของแผ่นดินที่ เปลี่ยนไปตามสภาพระหว่างเวียดนามและกัมพูชาจนกระทั่งปัจจุบัน พระพุทธศาสนา ที่ใช้ภาษาบาลี มีจารีตผสมรวมกับภาษาเขมร ทำให้พระพุทธศาสนาเถรวาทชาติพันธุ์ เขมรมีความแตกต่างจากเถรวาทแบบเวียดนาม เถรวาทแบบเขมร โดยชาติพันธุ์ลูก หลานเขมร ที่พูด สวดท่องทำนองโดยมีที่มาจากภาษาเขมร ส่วนเถรวาทแบบเวียดนาม สวดบาลีทำนองไทย รวมไปถึงใช้ภาษาเวียดนามในวิถีชีวิต เมื่อนับเป็นนิกายจึงถือว่าเป็น พระพุทธศาสนาเถรวาทนิกายแบบเวียดนาม จากบริบทของพระพุทธศาสนาผสม กับอัตลักษณ์ทางภาษา ค่านิยม วิถีชีวิต อาชีพ รวมไปถึงสำนักทางประวัติศาสตร์ ที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน จึงสะท้อนถึงเอกลักษณ์ ตัวตน และค่านิยมในแบบ เขมรมากกว่า รวมทั้งการรักษาสืบทอด โดยวัด พระภิกษุสงฆ์ ส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น ให้ เป็นอัตลักษณ์ที่คงอยู่ของชาติพันธุ์เขมร โดยมีวัด พระสงฆ์ และการใช้ภาษาเขมรเป็น เครื่องมือ สื่อสารในวิถีชีวิต การใช้ภาษาบาลีในการสวดมนต์ และทำพิธีกรรมของ พระสงฆ์ รวมทั้งภาษาบาลียังเป็นฐานของภาษาเขมร จึงทำให้เห็นความสัมพันธ์ของ ภาษาศาสนาในภาษาชีวิตเขมรด้วย นอกจากนี้วิถีทางวัฒนธรรม ประเพณียังกลายเป็น อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมร่วมกับชาวเขมร เช่น บุญวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ประเพณีที่เกี่ยวกับความเชื่อและวิถีชีวิต เช่น บุญพุ่มเบญจ บุญกฐิน และอื่น ๆ ที่ เนื่องด้วยความเชื่อทางศาสนา ดังนั้นพระพุทธศาสนาเถรวาทจึงยังคงเป็นเอกลักษณ์ และเป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อการคงอยู่ของชาวเขมรในเวียดนามจนกระทั่งปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- พระอธิการช่วง ฐิตโสภโณ (ตั้งอยู่). (2554).ศึกษาคติทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏใน
ประเพณีสารทเดือนสิบ (แซนโฎนตา) ของจังหวัดสุรินทร์. **วิทยานิพนธ์พุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต** (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัดในซีวีตจิตใจของชนเผ่าเขมรในเวียดนาม, Online : Retrieved December 8, 2017,
from <http://vovworld.vn/th>.
- Brian L. Foster. (1971). Ethnic Identity of the Mons in Thailand. Online,
Retrieved December 8, 2017, from <http://www.siamese-heritage.org>
- Bischoff Roger. (1995). **Buddhism in Myanmar-A Short History**. Kandy, Sri
Lanka: Buddhist Publication Society.
- David Chandler. (2008). **History of Cambodia**. Fourth Edition. Philadelphia
: Westview Press.
- Dang Nghiem Van, Chu Thai Son and Luu Hung. (1993). **Ethnic Minorities
in Vietnam**, Hanoi : The Gioi Publishers.
- Gombrich, Richard . (1988). **Theravada Buddhism: A Social History From
Ancient Benares to Modern Colombo**. London : Routledge &
Kegan Paul Ltd.
- Irving Johnson. (2017). Movement and Identity Construction Amongst
Kelantan’s Thai Community. Harvard University . Online :
Retrieved December 8, 2017, from <http://www.unimuenster.de>
- Keaw Suwatti. (2005). Documentary Biography of Sun Kuy : Heros of Khmer
Krom. Information Service Ankoruri. (Khmer Language). Online
: Retrieved December 8, 2017, from <https://mamprohok.files.wordpress.com>

- Khmers Kampuchea-Krom Federation. (2010). Special Report on Torture against the Indigenous Khmer-Krom in Vietnam and Cambodia. Online : Retrieved December 8, 2017, from <http://tbinternet.ohchr.org>
- KHMER KROM, Online : Retrieved December 8, 2017, from <https://www.jrscambodia.org>
- Khouth Sophak Chakrya and Mom Kunthear (2014). Krom march on missions. The Phom Penh Post : online, 22 July 2014. Retrieved December 8, 2017, from <http://www.phnompenhpost.com>
- Mae Chee Huynh Kim Lan (2010). A Study of Theravada Buddhism in Vietnam. M.A Thesis
- Nghia M. Vo; Chat V. Dang; Hien V. Ho (2008-08-29). **The Women of Vietnam**. Saigon Arts, Culture & Education Institute Forum. Outskirts Press.
- Nguyễn Sĩ Lâm, Kiến Trúc Chùa Khmer Nam Bộ Dưới Tác Động của Tư Tưởng và Kiến Trúc Phật Giáo Ấn Độ, “Architecture of Khmer Temple under Affection of Indian Buddhist Architecture and Thought”, M.A Thesis, (HCMC: Architecture University, 2004).
- Holt, John Clifford (2012). “**Caring for the Dead Ritually in Cambodia**” . Southeast Asian Studies. Kyoto University.
- Lay Long, Wat Chandarangsi, สัมภาษณ์ เมื่อ 10 พฤศจิกายน 2560 ที่ วัดจันทรังษี Ho Chi Minh.
- Li Na Ni , Wat Phothivong Ho Chi Minh, สัมภาษณ์ เมื่อ 24 พฤศจิกายน 2560, ที่ Hanio.
- On the Margins Rights Abuses of Ethnic Khmer in Vietnam’s Mekong Delta, Online : Retrieved December 8, 2017, from <https://www.hrw.org>

- Shawn McHale. (2013). Ethnicity, Violence, and Khmer-Vietnamese Relations: The Significance of the Lower Mekong Delta, 1757–1954. *The Journal of Asian Studies* / 72 (2). p 367–390 . Online : Retrieved December 8, 2017, from <http://journals.cambridge.org>
- Stuart-Fox, William. (1985). **The Murderous Revolution: Life & Death in Pol Pot's Kampuchea**. Alternative Publishing Co-Operative Limited.
- Taylor P. (2014) **The Khmer lands of Vietnam: environment, cosmology and sovereignty**. National University of Singapore Press.
- Tai Thu Nguyen. (2008). **The History of Buddhism in Vietnam**. Vietnam : Institute of Philosophy Vietnamese Academy of Social Sciences.
- Wayne A.Kennedy. (2000). Religious Imagery at the Khmer Pagoda of Canada : The Significance of Image for Education. Thesis of Master Degree : Concordia University. Online : Retrieved December 8, 2017, from <http://www.collectionscanada.gc.ca>
- Zhou Dagan, (2001). *The Customs of Cambodia*, transl. by Michael Smithies. Bangkok: The Siam Society.

